

KARTA KURSU

Nazwa	Filozofia języka
Nazwa w j. ang.	Philosophy of Language

Koordynator	dr Olga Poller	Zespół dydaktyczny
		dr Olga Poller
Punktacja ECTS*	5	

Opis kursu (cele kształcenia)

Zapoznanie z podstawowymi zagadnieniami z zakresu analitycznej filozofii języka. Kurs rozpoczyna się od wprowadzenia podstawowych pojęć semiotycznych i rozważenia zależności między odniesieniem przedmiotowym a znaczeniem wyrażen (nazwy własne, deskrypcje określone i nieokreślone, terminy naturalnorodzajowe, wyrażenia okazjonalne). Dalej zostaje poruszony temat zasady kompozycjonalności oraz wkładu znaczeniowego, jakie wyrażenia proste wnoszą do wyrażen złożonych. Następnie zostają omówione związki między znaczeniem a prawdą (omówienie podstawowych teorii znaczenia). Omówiona zostanie problematyka pojęcia sądu (omówienie podstawowych teorii sądów), pojęcia kontekstu oraz wyrażen kontekstowo zależnych. Następnie zostaną przedstawione zależności między znaczeniem a użyciem (omówione najważniejsze teorie pragmatyczne – teoria implikatur Grice’a oraz aktów mowy Austina).

Warunki wstępne

Wiedza	Znajomość podstawowych pojęć z zakresu filozofii, logiki, językoznawstwa ogólnego. Wiedza na temat głównych założeń wiodących kierunków filozofii współczesnej (w szczególności filozofii analitycznej).
Umiejętności	Umiejętność stosowania podstawowych pojęć z zakresu filozofii, logiki, językoznawstwa ogólnego. Umiejętność interpretacji tekstu filozoficznego (określenia problemu zawartego tekście oraz odnajdywania tez i argumentów w nim zawartych).
Kursy	Wstęp do filozofii, Językoznawstwo ogólne, Logika I, Logika II, Epistemologia.

Efekty kształcenia

	Efekt kształcenia dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Wiedza	Student zna klasyczne teorie znaczenia i odniesienia przedmiotowego, wie, na czym polega różnica między internalizmem i eksternalizmem semantycznym i potrafi wskazać konsekwencje, jakie wynikają z przyjęcia tych stanowisk, zna podstawowe sposoby analizy nastawień sędziowych, wie, co to są czynności mowy, implikatury i presupozycje, zna główne argumenty w sporze między minimalizmem semantycznym a kontekstualizmem	W01, W02, W03, W06, W07, W08, W09, W12, W13

	Efekt kształcenia dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Umiejętności	Student potrafi przeprowadzić analizę semantyczno-kategorialną zdań języka naturalnego; przedstawić główne argumenty na rzecz tezy, że różnica między deskrypcjami referencyjnymi i atrybucyjnymi jest różnicą semantyczną; podać argumenty za jednorodną analizą deskrypcji określonych i nieokreślonych; odróżnić znaczenie semantyczne od znaczenia nadawcy; wyjaśnić, na czym polega intencjonalność; zidentyfikować presupozycje i implikatury konwersacyjne danej wypowiedzi; scharakteryzować użycia metaforyczne i ironiczne wyrażań; odróżnić zdania de re od zdań de dicto; scharakteryzować zdania przypisujące nastawienia sędziowe.	U01, U04, U06, U07, U08, U10

Kompetencje społeczne	Efekt kształcenia dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych

	K01 Dzięki poznaniu natury języka student lepiej kształtuje swoje kompetencje komunikacyjne. K02 Student posiada umiejętność słuchania ze zrozumieniem, umiejętność funkcjonowania w sytuacji ekspozycji społecznej (przy zadawaniu pytań prowadzącemu), jest otwarty na nowe idee	K01, K02
--	---	----------

Organizacja												
Forma zajęć	Wykład (W)	Ćwiczenia w grupach										
		A		K		L		S		P		E
Liczba godzin	30			30								

Opis metod prowadzenia zajęć

Wykład – prezentacja podstawowych problemów oraz stanowisk.
Ćwiczenia – dyskusja dotycząca różnych problemów oparta na lekturze tekstów oraz uprzedniej wiedzy ogólnej.

Formy sprawdzania efektów kształcenia

	E – learning	Gry dydaktyczne	Ćwiczenia w szkole	Zajęcia terenowe	Praca laboratoryjna	Projekt indywidualny	Projekt grupowy	Udział w dyskusji	Referat	Praca pisemna (esei)	Egzamin ustny	Egzamin pisemny	Inne
W01								+				+	
W02								+				+	
U01								+				+	
U02								+				+	
U03								+				+	
K01								+				+	

Kryteria oceny	Egzamin ustny obejmujący wiedzę z zakresu wykładów oraz lektur
----------------	--

	obowiązkowych. Oceniana będzie zarówno wiedza, jak i umiejętność jej zastosowania w praktycznych zadaniach.
--	---

Uwagi	Obecność na wykładach obowiązkowa.
-------	------------------------------------

Treści merytoryczne (wykaz tematów)

1. Problemowe wprowadzenie do zagadnień filozofii języka. Omówienie podstawowych pojęć semiotycznych (znak, nazwa, denotowanie, zakres nazwy), podziału na syntaktykę / semantykę / pragmatykę. Omówienie odróżnienia kategorii syntaktycznych w językoznawstwie od kategorii syntaktycznych w ujęciu filozoficznym. Wprowadzenie semantycznych kategorii wyrażań, zasady kompozycjonalności oraz produktywności, omówienie cech sądów (syntetyczne, apriori, konieczne, przygodne).
2. Moduł I Znaczenie i odniesienie. Omówienie teorii odniesienia nazw (przed Kripkem) – teorie Milla, Fregego, Russella, Wittgensteina, Searle’a i Strawsona.
3. Omówienie zagadnienia deskrypcji (deskrypcje określone i nieokreślone, atrybutywne i referencyjne).
4. Przyczynowe teorie odniesienia nazw. Semantyka światów możliwych Kripkego. Zagadnienie odniesienia semantycznego i odniesienia nadawcy. Pojęcia sztywnego desygatora i odniesienia bezpośredniego.
5. Zarzuty Evansa wobec przyczynowej teorii Kripkego. Współczesne koncepcje odniesienia nazw.
6. Moduł II. Pojęcie kontekstu i jego roli. Wyrażenia okazjonalne i zależność kontekstowa. Spór między minimalizmem a kontekstualizmem.
7. Moduł III. Teorie znaczenia. Teorie sądów: odniesienie bezpośrednie i sąd jednostkowy. Semantyka intensjonalna i światy możliwe. Znaczenie jako użycie.
8. Sceptycyzm znaczeniowy. Internalizm i eksternalizm. Eksperyment z Ziemi Bliźniaczej (Putnam).
9. Intencjonalność. Nastawienia sędzeniowe, modalność de re i de dicto.
10. Moduł IV. Składnia logiczna. Zasada kompozycjonalności. Ajdukiewicz i gramatyka kategorialna. Zasada funktorowości (fregowskie źródła).
11. Gramatyka Montague, gramatyka generatywna a gramatyka kategorialna.
12. Moduł V. Realizm i antyrealizm znaczeniowy. Dummet i Davidson.
13. Moduł VI. Pragmatyka. Teoria aktów mowy Austina.
14. Teoria implikatur Grice’a.
15. Teoria relewancji Sperbera i Wilson. Zagadnienie metafor.

Wykaz literatury podstawowej

1. Austin, J.L., *Wypowiedzi performatywne*, [w:] Austin J.L., *Mówienie i poznawanie*, PWN Warszawa 1993.
2. Davidson D., *Znaczenie i prawda*, tłum. J. Gryz, [w:] *Eseje o prawdzie, języku i umyśle*, red. B. Stanosz, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1992, s. 3-32.
3. Frege G., *Fragmenty z „Grundlagen der Arithmetik”*, [w:] *Pisma semantyczne*, tłum. B. Wolniewicz, PWN, Warszawa 1977, s. 10-17.
4. Frege G., *Pojęcie i przedmiot*, [w:] *Pisma semantyczne*, tłum. B. Wolniewicz, PWN, Warszawa 1977, s. 45-59.
5. Frege G., *Sens i znaczenie*, [w:] *Pisma semantyczne*, tłum. B. Wolniewicz, PWN, Warszawa 1977, s. 60-88.
6. Grice H. P., *Logika a konwersacja*, [w:] Barbara Stanosz (red.), *Język w świetle nauki*, Czytelnik, Warszawa 1980, s. 91-114.
7. Kripke S., *Nazywanie a konieczność*, tłum. B. Chwedeńczuk, Aletheia, Warszawa 2001, s. 1-99.
8. Lycan G., *Philosophy of Language: A Contemporary Introduction*, Routledge, London & New York 2000.
9. Quine, W. v. O., *Dwa dogmaty empiryzmu* [w:] *Z punktu widzenia logiki*, przeł. B. Stanosz, Aletheia, Warszawa 2000, s. 49-75.
10. Russell B., *Denotowanie*, [w:] *Logika i język. Studia z semiotyki logicznej*, tłum. i red. J. Pelc, PWN, Warszawa 1967, s. 253-275.
- Grice, *Logika i konwersacja*
11. Putnam H., *Znaczenie wyrazu „znaczenie”*, [w:] tenże, *Wiele twarzy realizmu i inne eseje*, tłum. A. Grobler, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1998, s. 93-184.
12. Wittgenstein L., *Dociekania filozoficzne*, tłum. B. Wolniewicz, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000, §§ 1-136.

Wykaz literatury uzupełniającej

1. Carnap, R., *Postulaty znaczeniowe*. [w:] tenże *Empiryzm, Semantyka, Ontologia*, przeł. A. Koterski, Wydawnictwo Instytutu Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk, Warszawa 2005, s. 59-72.
2. Dummett M., *Znaczenie i uzasadnienie*, tłum. T. Szubka, [w:] *Teoria znaczenia Michaela Dummetta i jej konsekwencje metafizyczne*, red. U.M. Żegleń, Duet, Toruń 2006, s. 119-143.
3. Gadamer H.G., *Język i rozumienie* [w:] *Język i rozumienie*, przeł. B. Sierocka, Aletheia, Warszawa 2003, s. 5-24.
4. Grice P.H., *Utterer's Meaning, Sentence-Meaning, and Word-Meaning*, [w:] tenże, *Studies in the Way of Words*, Harvard University Press, Cambridge Mass. 1991, s. 117-137.
5. Tarski A., *Semantyczna koncepcja prawdy i podstawy semantyki*, [w:] tenże, *Pisma logiczno-filozoficzne*, t. 1, tłum. J. Zygmunt, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1995, s. 228-282.
6. Wittgenstein L., *Tractatus logico-philosophicus*, tłum. B. Wolniewicz, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1997.

Bilans godzinowy zgodny z CNPS (Całkowity Nakład Pracy Studenta)

liczba godzin w kontakcie	Wykład	30
---------------------------	--------	----

z prowadzącymi	Konwersatorium (ćwiczenia, laboratorium itd.)	30
	Pozostałe godziny kontaktu studenta z prowadzącym	
liczba godzin pracy studenta bez kontaktu z prowadzącymi	Lektura w ramach przygotowania do zajęć	60
	Przygotowanie krótkiej pracy pisemnej lub referatu po zapoznaniu się z niezbędną literaturą przedmiotu	
	Przygotowanie projektu lub prezentacji na podany temat (praca w grupie)	
	Przygotowanie do egzaminu/zaliczenia	30
Ogółem bilans czasu pracy		150
Liczba punktów ECTS w zależności od przyjętego przelicznika		5